

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 16Co/81/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6624200554
Dátum vydania rozhodnutia: 10. 09. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ivica Hanusková
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2025:6624200554.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Ivicy Hanuskovej a členov senátu JUDr. Dušana Kucbela a JUDr. Alexandra Mojša, v spore žalobcu A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. X, D. E., právne zastúpeného JUDr. Miroslavom Chromým, advokátom so sídlom SNP 33, Veľký Krtíš proti žalovanému Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, Bratislava, IČO: 00 151 866, o zaplatenie 6,747,63 Eur, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Lučenec č. k. 26C/9/2024-181 zo dňa 07. augusta 2024, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 6.697,46 Eur (výrok I.) a vo výroku o náhrade trov konania (výrok III.) z r u š u j e a v tomto rozsahu vec vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie;

II. Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok II.), ostáva nedotknutý.

odôvodnenie:

1. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi z titulu náhrady nemajetkovej ujmy sumu 6.697,46 Eur do pätnástich dní od právoplatnosti rozhodnutia. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 98,52 %.

2. Predmetom sporu bol nárok žalobcu na zaplatenie nemajetkovej ujmy spôsobenej nesprávnou transpozíciou čl. 2 ods. 1 a čl. 6 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a rady číslo 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj „smernica“) do vnútroštátneho poriadku Slovenskej republiky. K vzniku nemajetkovej ujmy u žalobcu malo dôjsť tým, že pracovná pohotovosť, ktorá nadväzuje na výkon jeho štátnej služby v rámci pracovnej zmeny, nebola zarátavaná do pracovného času v rozpore s právom Európskej únie. Z dôvodu zlej transpozície smernice do vnútroštátneho právneho poriadku tak malo dôjsť u žalobcu k zásahu do jeho práv na ochranu súkromia, práva na rodinný život, ako aj práva na primeraný odpočinok po práci.

3. Po vykonanom dokazovaní s prihliadnutím na nesporné skutočnosti súd prvej inštancie zistil, že žalobca pracuje ako príslušník HaZZ od roku 2003. V roku 2021 fond pracovného času žalobcu predstavoval 1.989,90 hodín. Určená služobná pohotovosť predstavovala 506,75 hodín, z toho 485,75 hodín s 15% náhradou platu a 21 hodín s 30% náhradou platu. V roku 2022 fond pracovného času žalobcu predstavoval 1.958 hodín. Určená služobná pohotovosť predstavovala 622,75 hodín, z toho 614,75 hodín s 15% náhradou platu a 8 hodín s 30% náhradou platu. V roku 2023 fond pracovného času žalobcu predstavoval 1.958 hodín. Určená služobná pohotovosť predstavovala 683,25 hodín, z toho 651,25 hodín s 15% náhradou platu a 32 hodín s 30% náhradou platu. V období od 01.01.2021 do 31.12.2023 (posudzované obdobie) fond pracovného času žalobcu teda predstavoval 5.905,90 hodín

(1.989,90 hodín + 1.958 hodín + 1.958 hodín). Určená služobná pohotovosť žalobcu, ktorá nie je zahrnutá vo фонде pracovného času, v posudzovanom období predstavovala 1.812,75 hodín (506,75 hodín + 622,75 hodín + 683,25 hodín).

4. Súd prvej inštancie súhlasil s námietkou žalovaného ohľadne spôsobu výpočtu priemerného týždenného pracovného času, ktorý je potrebné počítat' v 6-mesačnom referenčnom období, nakoľko smernica v spojení so zák. č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbere (ďalej len „zákon č. 315/2001 Z.z.“) stanovuje, že pracovný čas by nemal prekročiť v priemere 48 hodín v rámci siedmich dní v referenčnom období 6 mesiacov. To však neodôvodňuje prijať záver, že v období troch rokov posudzovanom období priemerný týždenný pracovný čas môže byť prekročený. V zásade teda platí, že tak ako v 6 mesačnom ani trojročnom období nemôže byť prekročený priemerne 48 hodinový pracovný čas v týždni. Pre posúdenie porušenia článku 6 písm. b) smernice je podľa súdu prvej inštancie irelevantné, či sa posudzuje obdobie šiestich mesiacov alebo troch rokov.

5. Následne súd prvej inštancie stanovil, že do fondu pracovného času je potrebné zarátavať zmysle § 97 zákona č. 315/2001 Z. z. aj čas strávený dovolenkou, plateným služobným voľnom, náhradným voľnom za štátnu službu nadčas, a podobne z dôvodu, že zákonná úprava poskytne viacej práv ako smernica. Konštatoval, že v posudzovanom žalovanom období žalobca priemerne odpracoval za týždeň 49,35 hodín. Smernica sa vzťahuje na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, čo judikoval Súdny dvor v rozsudku C – 518/15 zo dňa 21.02.2018. Z ustanovení zákona č. 315/2001, konkrétne § 85, § 86 ods. 1 a 2 a § 92 ods. 1 vyplynulo, že zákon oddeľuje vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci služobného času a vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci určenej služobnej pohotovosti, ktorá nadväzuje na služobný čas hasiča. Výsledkom uvedenej úpravy je záver, že služobná pohotovosť hasiča sa nezapočítava do jeho služobného času v rozpore s čl. 2 ods. 1 smernice. Z toho možno vyvodit', že určená služobná pohotovosť hasiča má byť súčasťou služobného času, čo korešponduje aj s judikatúrou Súdneho dvora EÚ.

6. Súd prvej inštancie dospel k názoru, že predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi porušením práva únie boli v danom prípade splnené. Článok 6 písm. b) smernice priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas vrátane nadčasov v rozsahu maximálne 48 hodín. Toto ustanovenie má priamy účinok. Článok 6 písm. b) smernice nebol do právneho poriadku Slovenskej republiky prebratý správne, pretože umožnil, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu, vrátane nadčasov, presiahol 48 hodín, k čomu v posudzovanom období už žalobcu aj došlo. Toto porušenie je dostatočne závažné, pričom ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy únie. Za splnenú považoval aj podmienku príčinnej súvislosti medzi porušením práva únie a vznikom ujmy ju jednotlivca. Súčasne došlo k zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život, pretože musel reálne odpracovať viac ako bol povinný v zmysle smernice. Túto škodu preukázal výsluch samotného žalobcu. Na základe toho dospel k záveru, že žalobcovi patrí náhrada nemajetkovej ujmy vo forme peňažnej satisfakcie podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Za primeranú náhradu považoval finančné odškodnenie rovnajúce sa odmene, ktorú priznáva zákon číslo 315/2001 Z. z. ako pri nariadení služobnej pohotovosti. Teda peňažná náhrada za nemajetkovú ujmu predstavuje rozdiel medzi peňažnou náhradou za určenú služobnú pohotovosť a peňažnou náhradou za nariadenú služobnú pohotovosť, a to v rozhodnom období.

7. Súd však nepriznal žalobcovi uplatnenú škodu v celej požadovanej výške podľa ním deklarovaných 1.826,75 hodín určenej služobnej pohotovosti, pretože v posudzovanom období odslúžil o 14 hodín menej určenej služobnej pohotovosti, pričom sa jednalo o určenú služobnú pohotovosť 15 % náhradou mzdy. Žalobca tak nemá nárok na náhradu nemajetkovej ujmy zodpovedajúcej 14 hodinám s 35 % peňažnou náhradou z príslušnej hodinovej odmeny, čo v konečnom dôsledku predstavuje sumu 50,17 Eur. Finančné odškodnenie za spôsobenú nemajetkovú ujmu žalobcovi predstavuje sumu 6.697,46 Eur, pričom túto sumu je možné považovať za primeranú výšku nemajetkovej ujmy. Počas trojročného obdobia žalobca odpracoval 1.812,75 hodín určenej služobnej pohotovosti, ktorá mu nebola započítaná do pracovného času, čo predstavuje nemajetkovú ujmu v sume 3,69 Eur za hodinu, ktorú musel v rámci služobnej pohotovosti nezahrnúť do pracovného času, stráviť v práci a nemohol sa venovať rodine, priateľom, svojim koníčkom, či odpočinku. Námietku premlčania vyhodnotil ako nedôvodnú. Poukázal pritom na rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici ohľadne posúdenia tejto otázky.

8. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie tak, že úspech žalobcu predstavoval 99,26 % a úspech žalovaného predstavoval 0,74 %. Po odčítaní úspechu žalobcu od úspechu žalovaného priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 98,52 %.

9. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písmena d), f) a h) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Namietol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie prekračuje petit žalobcu v rozpore s § 216 ods. 1 CSP. Žalovaný považoval súdne konanie za konanie o náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá vznikla v dôsledku údajného prekročenia maximálneho týždenného priemerného pracovného času stanoveného v článku 6 písm. b) smernice z dôvodu, že služobná pohotovosť sa nezapočítava do fondu pracovného času. Žalovaný mal za to, že povinnosťou súdu prvej inštancie bolo skúmať, či a v akom rozsahu bol tento maximálne týždenný priemerný pracovný čas prekročený. Túto skutočnosť súd prvej inštancie absolútne ignoroval a rozhodol v prospech žalobcu napriek tomu, že v období roku 2021 k prekročeniu nedošlo ani podľa výpočtov samotného žalobcu. Poukázal na to, že v roku 2021 nedošlo k zásahu do práv žalobcu podľa článku 6 písm. b) smernice, nakoľko jeho priemerný týždenný pracovný čas bol 47,88 hodín týždenne. Súd prvej inštancie však bezdôvodne konštatoval nárok aj v tomto roku. Svojvoľne si upravil základ žaloby tak, že v období troch rokov priemerný týždenný pracovný čas môže byť prekročený. Takéto konanie súdu žalovaný považuje za jasné porušenie prejednávacieho princípu, z ktorého jasne vyplýva, že súdy sa musia pridržiavať uplatneného nároku. Je pravdou, že žalobca žaluje trojročné obdobie, avšak toto obdobie sám a jasne rozdelil do kalendárnych rokov, čo bezpochyby vyplýva zo samotnej žaloby. Referenčné obdobie troch rokov nemá žiaden právny základ, nakoľko samotná smernice stanovuje v článku 19, že referenčné obdobia nesmú presiahnuť 12 mesiacov. Súd prvej inštancie si na účely priznania plného nároku žalobcu vytvoril referenčné obdobie, ktoré nenavrholala ani jedna zo sporových strán a toto nemá právny základ v žiadnom právnom predpise, čím porušil bezpochyby právo na spravodlivý súdny proces žalovaného v takom rozsahu, že nie je možné považovať takéto rozhodnutie za spravodlivé. Súd prvej inštancie týmto nelegitímnym záverom dospel výroku, že žalobca má nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej počas všetkých troch rokov žalovaného obdobia, pričom ak by sa dalo za pravdu žalobcovi a prijala sa jeho argumentácia, tak by podľa jeho vlastných výpočtov nemal žiadny nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za rok 2021. Žalovaný poukázal na to, že za obdobie roku 2021 podľa výpočtov samotného žalobcu tento odsľúžil 47,88 hodín týždenne a v roku 2022 49,49 hodín týždenne, v roku 2023 50,65 hodín týždenne.

10. Žalovaný tiež namietol, že v spore tvrdil, že referenčné obdobie má byť 6 mesiacov. Pri výpočte pracovného času sa nemá zarátať čas odpočinku, čo plne korešponduje so znením smernice, konkrétne článkami 16, 17 a 19. Vo vzťahu k predmetu nároku súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca si uplatňuje nemajetkovú ujmu za zásah do jeho osobnostných práv. Súdny dvor však vo veci C 742/19 skonštatoval, že článok 2 smernice nemožno vykladať tak, že by bránil rozdielnemu odmeňovaniu služobnej pohotovosti oproti riadnemu výkonu štátnej služby. Z uvedeného dôvodu teda možno bezpochyby prijať záver, že vecná škoda v dôsledku odlišnej výšky odmeny za služobnú pohotovosť nepredstavuje porušenie práva žalobcu. Je preto dôvodné predpokladať, že žalobca maskuje svoje mzdové nároky za nemajetkovú ujmu, keďže túto si počíta úplne rovnako ako by počítal prípadnú vecnú škodu, ak by si ju v konaní uplatnil. Ak súd prvej inštancie konštatoval, že predmetom konania nie je mzdový nárok, tak nemožno považovať akékoľvek matematické výpočty vychádzajúce z výšky mzdy ako vodítko pre stanovenie výšky nároku. Súd prvej inštancie priznal žalobcovi sumu 6.697,46 Eur, ktorá práve predstavuje vyčíslenie doplatku na mzde. Pre rozhodnutie o náhrade nemajetkovej ujmy doposiaľ nebolo vykonané dokazovanie, na základe ktorého by bolo možné posúdiť, aká výška náhrady nemajetkovej ujmy je primeraná. Poukázal na výšku odškodnenia nemajetkovej ujmy, ktorá sa pohybuje v rozpätí 1.500,- až 2.500,- Eur s tým, že poukázal na rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach a poukázal aj na rozhodovacia prax v rámci iných krajov. Navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietla.

11. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Odvolanie považuje za nedôvodné. Argumentáciu žalovaného v odvolaní považuje za neopodstatnenú a nesprávnu. Navrhol rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť.

12. Krajský súd, ako súd odvolací, v zmysle § 34 CSP prejednal odvolanie žalovaného v medziach daných ustanovením § 379 a § 380 CSP a bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle § 385 ods. 1 CSP a contrario rozsudok súdu prvej inštancie zrušil podľa § 389 písm. c) CSP, pretože súd

prvej inštancie v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, tento nedostatok nemožno odstrániť v odvolacom konaní, preto podľa § 391 ods. 1 CSP vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

13. Podľa čl. 2 ods. 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003, o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „smernica“), pracovný čas je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou.

14. Podľa čl. 6 písm. b) smernice, členské štáty prijímajú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

15. Podľa čl. 16 písm. b) smernice, „Referenčné obdobia“, členské štáty môžu ustanoviť pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie nepresahujúce štyri mesiace.

16. Podľa čl. 17 ods. 3, písm. iii) smernice, „Odchýlky“, v súlade s odsekom 2 tohto článku sa môžu vykonať odchýlky článkov 3, 4, 5, 8 a 16 v prípade činností spojených s potrebou nepretržitej služby alebo výroby, najmä: služby tlače, rádia, televízie, filmovej tvorby, pošt a telekomunikácií, sanitky, protipožiarne služby a služby civilnej ochrany;

17. Podľa § 86 ods. 1 zák. č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov.

18. Podľa § 86 ods. 2 zákona, pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni.

19. Podľa § 85 ods. 2, veta prvá zákona, služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne.

20. Odvolací súd sa stotožňuje so zistením súdu prvej inštancie, že žalovaný štát nesprávne transponoval ustanovenie článku 2 ods. 1 v spojení s článkom 6 písm. b) smernice do zákona č. 315/2001 Z. z. (obdobne ako Krajský súd v Banskej Bystrici v rozsudku sp. zn. 16Co/36/2022, sp. zn. 17Co/59/2022). V zmysle čl. 2 ods. 1 smernice sa za pracovný čas považuje akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnym právnym poriadkom alebo praxou. Pri právnom posúdení veci bolo rozhodujúce, či čas, ktorý strávi žalobca na stanici v rámci určenej pracovnej pohotovosti, sa považuje za pracovný čas. Aj podľa rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-518/15 zo dňa 21.02.2018 sa uvedený článok smernice má vykladať tak, že čas pracovnej pohotovosti, ktorý trávi doma s povinnosťou reagovať na výzvu zamestnávateľa do 8 minút, sa má považovať za pracovný čas (tiež pozri rozsudok SD EÚ C-303/98 vo veci Simap, bod 48). Judikatúra Súdneho dvora EÚ tak definovala, že pracovnú pohotovosť žalobcu ako príslušníka na pracovisku, ako aj v domácom prostredí, je potrebné zahrnúť do pracovného času.

21. Súd prvej inštancie správne uviedol, že smernica sa aplikuje na služobnú činnosť hasičov, pričom tento záver judikoval aj Súdny dvor EÚ vo veci Pfeiffer a i., C-397/01 až C-403/01). Vnútroštátne súdy sú povinné zabezpečiť plnú účinnosť práva únie, a za tým účelom neaplikovať vnútroštátne právo, ktoré záväznému únieovému právu odporuje (pozri C-106/77). Súd prvej inštancie mal právomoc posúdiť, či smernica bola prevzatá do právneho poriadku Slovenskej republiky správne a úplne. Podľa článku 288 ods. 3 zmluvy o fungovaní EÚ je smernica záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená s ohľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť. Členské štáty sú povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plného účinku smernice v súlade s cieľom, ktorý smernica sleduje (Komisia verus Taliansko, C - 368/07). V zmysle článku 7 ods. 2 Ústavy SR právne záväzné akty ES a EÚ majú prednosť pred zákonmi. Slovenská republika je podľa článku 4 ods. 3 Zmluvy o EÚ povinná dodržiavať a aplikovať

úniové právo v zmysle zásady pacta sunt servanda a zásady lojálnej spolupráce. V prípade, ak členský štát netransponuje riadne smernicu, ohrozí jej účinok (cieľ) a poruší článok 4 ods. 3 Zmluvy o EÚ.

22. Právna úprava v zákone č. 315/2001 Z.z. odporuje čl. 2 ods. 1 smernice, pretože nezarátava do pracovného času trvanie služobnej pohotovosti, ktorá sa má považovať za pracovný čas. Žalovaný štát tak nedodrжал svoj záväzok zabezpečiť plnú účinnosť smernice podľa článku 4 ods. 3 Zmluvy o EÚ. Jeho legislatívna činnosť pri prebratí smernice nebola vykonaná správne. Z toho dôvodu je žalovaný štát pasívne vecne legitimovaným za porušenie práva EÚ nesprávnou transpozíciou smernice. Uvedené vyplýva aj z judikatúry Súdneho dvora EÚ (Komisia p. Taliansku, C-487/04, C-214/04, C-162/99 a i, C-46 a 48/93, C-6 a 9/90, C-231 až 233/06).

23. Odvolací súd uznáva, že pasívne vecne legitimovaný by mohol byť aj zamestnávateľ žalobcu za predpokladu, ak by žalobca smeroval žalobu len alebo aj voči nemu a namietal by nedodržanie priameho účinku smernice vo vertikálnom právnom vzťahu zamestnanca a zamestnávateľa. Možnosť žalovať verejnoprávneho zamestnávateľa za nedodržanie aplikácie priameho účinku čl. 6 písm. b) smernice už pripustil Súdny dvor EU v rozsudku C-429/09. Zároveň nevylúčil, že môže byť štát žalovaný priamo za nesprávne prebratie smernice. Obdobný záver judikoval v rozsudku vo veci Marshall I, C-152/84, keď v bode 49. uviedol, že ak sa osoba, ktorá je účastníkom konania, môže dovolávať smernice proti štátu, môže tak urobiť bez ohľadu na to, z akej pozície štát koná, či z pozície zamestnávateľa, alebo z pozície verejnej moci. V oboch prípadoch treba predísť tomu, aby mal štát výhodu z vlastného pochybenia pri porušení komunitárneho práva. Žalobca teda správne žaloval priamo štát.

24. Z hľadiska žalobou uplatnených individuálnych nárokov však nemožno uzavrieť, že k porušeniu článku 6 písm. b) smernice došlo priamo a bez ďalšieho iba legislatívnou činnosťou štátu tým, že pracovný čas hasiča, upravený v § 86 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z. má byť len 18 hodín v služobnom dni. Pre posúdenie veci je rozhodujúce oddelenie služobnej pohotovosti od pracovného času, ktoré vytvorilo priestor pre žalobcovho verejnoprávneho zamestnávateľa (ako ho definuje judikatúra SD EU), aby v súlade so zákonom (nie smernicou) dochádzalo aj k porušeniu článku 6 písm. b) smernice. Záver, či skutočne došlo k porušeniu smernice v konkrétnom prípade závisí od toho, koľko konkrétny hasič reálne v rozhodnom období odpracuje. Ide o zodpovedanie skutkovej otázky, ktorá môže mať - z hľadiska v žalobe označeného obdobia - vplyv tak na posúdenie základu, aj výšky nároku. Táto premisa vyplýva z posúdenia cieľa, ktorý mala smernica dosiahnuť.

25. Podľa názoru odvolacieho súdu, účelom smernice a na to nadväzujúcej judikatúry SD EU bolo, aby sa v zmysle čl. 2 ods. 1 všetok čas pracovnej pohotovosti (ako v danej veci) podradil pod pracovný čas. Cieľom bolo zabrániť obchádzaniu článku 6 písm. b) smernice formou rôznych nariadených alebo určených pracovných pohotovostí zo strany zamestnávateľov, ktoré by sa nezarátavali do pracovného času.

26. Článok 2 ods. 1 smernice má však len definičný charakter (vymedzuje pojem pracovný čas). Na rozdiel od toho článok 6 písm. b) smernice už zakotvuje zákaz prekročenia čl. 2 ods. 1 vymedzeného pojmu pracovný čas. Z hľadiska účelu smernice článok 2 ods. 1 tvorí len základný rámec a až v spojení s článkom 6 písm. b) smernice vymedzuje cieľ, ktorý mali členské štáty aproximáciou úniového práva dosiahnuť.

27. Iba výkladom čl. 2 ods. 1 smernice nemožno dospieť k záveru o preukázaní závažného porušenia smernice (ako podmienka zodpovednosti štátu za škodu porušením práva únie), pokiaľ súčasne nie je preukázané, že došlo k porušeniu článku 6 písm. b) smernice.

28. Závažné porušenie smernice nastane podľa toho, či v štátnozamestnaneckom pomere hasiča došlo k prekročeniu limitu upraveného v čl. 6 písm. b) smernice. Za ten zodpovedá štát, či už tým, že netransponoval smernicu správne (čo nebolo v konaní na súde prvej inštancie preukázané), alebo aj tým, že jeho zložka (Ministerstvo vnútra SR), ako verejnoprávny zamestnávateľ, nepoužil priamy účinok čl. 6 písm. b) smernice. Preto aj spomínaná judikatúra Súdneho dvora EU vo veciach C-429/09 a C-152/84 pripustila možnosť, aby bol žalovaný štát a prípadne aj jeho zložka (zamestnávateľ žalobcu).

29. V tejto súvislosti odvolací súd uvádza, že vo veci C-319/96 Brinkmann, členský štát nesprávne transponoval smernicu do vnútroštátneho poriadku. Učinil tak závažné porušenie, ktoré sa snažil následne napraviť tým, že štátne orgány priamo aplikovali príslušné ustanovenia smernice, nie vlastnú právnu úpravu, ktorá bola v rozpore so smernicou. Ustanovenia smernice síce Dánsko transponovalo nesprávne, avšak príčinná súvislosť tu bola prerušená správaním vnútroštátnych daňových úradov a preto sa Brinkmann práva na náhradu škody voči štátu nedovolal.

30. Pri posudzovaní nároku žalobcu v tomto konaní preto nestačí, že bola preukázaná nesprávna transpozícia smernice, ale žalobca musí preukázať aj to, že v príčinnej súvislosti s nesprávnou transpozíciou smernice bolo porušené právo žalobcu zo strany jeho zamestnávateľa.

31. Porušenie práva na 48 hodinový 7 dňový pracovný týždeň však žalobca preukazoval svojím pracovným zaradením ako hasič u svojho zamestnávateľa v žalovanom období podľa jednotlivých rokov.

32. Civilné sporové konanie je ovládané prejednacou zásadou, v súlade s ktorou je úspech procesnej strany definovaný jej povinnosťou tvrdenia a na ňou nadväzujúcou dôkaznou povinnosťou a im zodpovedajúcim korelátom v podobe bremena tvrdenia a dôkazného bremena. Z prejednacej zásady následne vyplýva základné procesné pravidlo, podľa ktorého každá strana je povinná dokazovať skutočnosti zodpovedajúce znakom právnej normy, z ktorej vyvodzuje svoj právny nárok. Strana domáhajúca sa týchto právnych nárokov nesie aj nepriaznivé dôsledky stavu non liquet (neobjasneného určitého skutkového stavu), teda procesných následkov toho, ako by bolo zistené, že k naplneniu skutkových predpokladov hypotézy právnej normy, ktorej účinkov sa domáhala, nedošlo (nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 24/2019 zo dňa 09.06.2020).

33. Z doterajšieho priebehu konania je zrejmé, že žalobca neuviedol k aplikácii čl. 2 ods. 1 v spojení s čl. 6 písm. b) smernice na vec sa vzťahujúce podstatné skutkové tvrdenia podľa § 132 ods. 1 a 149 CSP, ktorými by preukázal, že v konkrétnom referenčnom období odpracoval viac v priemere ako 48 hodín v rámci 7 dní. Povinnosť žalobcu uviesť na vec sa vzťahujúce skutkové tvrdenia podľa § 132 ods. 2 CSP nesmie nahrádzať súd. V konaní teda musia byť splnené ďalšie podmienky definované judikatúrou Súdneho dvora EU, a to: a) porušená úniová norma priznáva práva fyzickým a právnickým osobám, alebo zakladá povinnosti pre členský štát, b) porušenie úniového práva je dostatočne závažné, c) medzi porušením úniového práva a škodou existuje priama príčinná súvislosť, d) škoda naozaj vznikla.

34. Súd prvej inštancie vo vzťahu k námietke žalovaného, že je potrebné v konaní skúmať, koľko hodín žalobca bol v práci viac v rámci príslušného 6 referenčného obdobia, zaujal záver, že tak ako v 6 mesačnom referenčnom období, tak ani v trojročnom žalovanom období nemôže byť prekročený 48 hodinový pracovný čas v týždni. Súd prvej inštancie však nárok žalobcu nesprávne posúdil iba z toho hľadiska, že v žalovanom období služobná pohotovosť žalobcu nebola zarátaná do pracovného času, čo odporuje čl. 2 ods. 1 smernice a toto zistenie postačuje pre vznik nároku žalobcu. Predmetom odškodnenia tak boli všetky hodiny služobnej pohotovosti, ktoré neboli žalobcovi zarátané do pracovného času, a to bez ohľadu na zistenie, či došlo reálne k porušeniu článku 6 písm. b) v konkrétnom referenčnom období. Tento záver súdu prvej inštancie však nekorešponduje s cieľom smernice (popísaným vyššie) a tým, čo má byť predmetom odškodnenia jej závažného porušenia. Je potrebné si uvedomiť, že žalobca na jednej strane argumentoval tým, že prišiel o svoj voľný čas, avšak na druhej strane nemajetkovú ujmu takýmto spôsobom nepožadoval. Nepožadoval „odškodnenie“ straty voľného času, ale „len“ odškodnenie toho, že jeho služobná pohotovosť nebola zarátavaná do pracovného času. Teda medzi požadovanou nemajetkovou ujmu žalobcu a ohrozením cieľa smernice jej nesprávnou implementáciou, nie je vecný súvis.

35. Spôsob uplatnenia nároku žalobcom, pozostávajúceho len z preukázania počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil a ktoré mu neboli započítané do služobného času, tak nie dostatočný. To vyvoláva dôvodnú námietku žalovaného, že žalobca chce nahradiť ujmu za to, že za služobnú pohotovosť nie je riadne odmenený, nakoľko služobná pohotovosť mu nebola zarátaná do jeho pracovného času. Takto aj definoval svoj nárok. Súd prvej inštancie podľa názoru odvolacieho súdu po objektívnej stránke odškodnil žalobcu spôsobom, ktorým len kompenzoval nárok, ktorého sa mal žalobca domáhať voči svojmu zamestnávateľovi. Nenahradiť ujmu, ktorá však žalobcovi vznikla

v súvislosti s podstatným porušením cieľa smernice - straty voľného času, o ktorý v dôsledku nesprávnej transpozície čl. 6 písm. b) smernice štátom prišiel.

36. Argumentácia žalobcu, ktorú si súd prvej inštancie osvojil, by bolo dôvodná v spore s jeho verejnoprávnym zamestnávateľom, voči ktorému by sa domáhal prípadného finančného vyrovnania služobnej pohotovosti ako služobného času, prípadne by sa domáhal, aby verejnoprávny zamestnávateľ začal aplikovať voči nemu priznaný priamy účinok a neprideľoval by mu prácu nad rámec stanovený čl. 6 písm. b) smernice (tak ako to urobil G. Fuß pred vnútroštátnymi orgánmi vo veci C-429/09, pozri bod 23., C-243/09, pozri bod 18.)

37. Pri riešení sporu je tak potrebné ustáliť, čo je skutočne predmetom a základom žalobného nároku a podľa toho posúdiť, či za tým účelom žalobca uvádza substancované skutkové tvrdenia.

38. Po odstránení tejto nejasnosti, je potrebné vziať do úvahy, že žalobca má rozvrhnutý pracovný čas v žalovanom období nerovnomerne na obdobie šiestich mesiacov podľa § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. Ide o tzv. referenčné obdobie, ktoré zodpovedá odchýlke od článku čl. 16 písm. b) smernice dovolenej v článku 17 ods. 3, písm. iii), v dĺžke stanovenej v článku 6 smernice. Pracovný čas nebol rozvrhnutý na celkové žalované obdobie, ako to nesprávne žaloval žalobca.

39. Pre posúdenie veci je potrebné skutkovo ustáliť, či skutočne došlo k porušeniu článku 6 písm. b) smernice v konkrétnom referenčnom období, zistiť konkrétny počet odslúžených hodín v rámci upraveného referenčného obdobia. Ak v konkrétnom referenčnom období nebol po započítaní služobnej pohotovosti prekročený limit u žalobcu podľa článku 6 písm. b) smernice, potom treba mať za to, že priamy účinok smernice verejnoprávnym zamestnávateľom žalobcu bol dodržaný. Bez zohľadnenia referenčných období upravených v § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. nie je možné určiť porušenie práva žalobcu, pretože jeho pracovný čas je upravený nerovnomerne na obdobie šiestich mesiacov.

40. V rámci toho ktorého obdobia šiestich mesiacov môže dochádzať k rôznemu rozvrhnutiu pracovného času. Uvedené skutkové zistenie je základným predpokladom pre vyriešenie sporu z hľadiska preukázania dôvodnosti základu nároku, ako aj následného stanovenia intenzity zásahu do práv žalobcu. Od toho sa potom bude odvíjať súdom určená výška odškodnenia nemajetkovej ujmy v peňažnom vyjadrení. Práve preto nie je správna úvaha súdu prvej inštancie, že pre posúdenie referenčného obdobia je irelevantné, či k porušeniu čl. 6 písm. b) smernice došlo v 6 mesačnom referenčnom období, alebo v trojročnom žalovanom období. Rozvrhnutie služobného času vrátane pohotovosti môže byť v referenčnom období rôzne podľa jednotlivých týždňov tak, aby zodpovedalo priemeru v rámci daného obdobia. Tento priemer sa však má počítať podľa smernicou a zákonom č. 315/2001 Z. z. stanoveného obdobia. Iné výpočty dĺžky referenčného obdobia nezodpovedajú hypotéze § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., ktorý je v súlade so znením smernice. Túto právnu úpravu je pri jej aplikácii potrebné dodržiavať a nie interpretovať mimo jej rámec.

41. Zároveň stanovené referenčné obdobie je potrebné aplikovať individuálne ku každému hasičovi podľa toho, kedy u neho začalo plynúť, t. j. kedy sa na neho na základe štátnozamestnaneckého pomeru začalo vzťahovať nerovnomerné rozvrhnutie pracovného času podľa § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., a nie svojvoľne podľa toho, v akom období sa rozhodol podať žalobu žalobca. Je potrebné vychádzať zo zásady, že zamestnávateľ žalobcu má vedomosť o tom, že žalobca má rozvrhnutý pracovný čas nerovnomerne na obdobie šiestich mesiacov, teda jeho limit pracovného času 48 hodín v 7 dňoch má byť dodržaný nie počas jedného týždňa, mesiaca, ale počas 6 mesiacov. Tomu môže zodpovedať skutočnosť, že niektorý mesiac môže byť v práci viac, iný menej a takto je to kompenzované jeho zamestnávateľom. Pre úplné zistenie porušenia čl. 6 písm. b) smernice je v konaní potrebné zistiť a preukázať počas akého obdobia kalendárneho roku plynie žalobcovi príslušné referenčné obdobie a následne v ňom je potrebné preskúmať, či k porušeniu čl. 6 písm. b) smernice reálne došlo.

42. Odvolací súd sa súčasne plne stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie v 50. odseku napadnutého rozsudku, podľa ktorého pri určení porušenia čl. 6 písm. b) smernice sa do priemerného týždňového pracovného času majú započítavať aj služobné hodiny podľa § 97 zákona č. 315/2001 Z. z. Závery súdu prvej inštancie sú v tejto časti logicky odôvodnené a vecne správne.

43. Pochybenie súdu prvej inštancie pri posúdení na vec sa vzťahujúceho skutkového stavu spočíva v tom, že nesprávne interpretoval dispozíciu čl. 6 písm. b) smernice a preto neskúmal, či došlo k prekročeniu stanoveného limitu pracovného času 48 hodín v rámci 7 dní počas jednotlivých referenčných období. Súd prvej inštancie tak neporušil § 216 ods. 1 CSP v zmysle zásady „non ultra petitem“, ale jeho pochybenie spočíva v nesprávnej interpretácii relevantných právnych noriem a tomu zodpovedajúcich pochybení pri zisťovaní podstaty sporu v základe skutkového stavu. Uvedené skutkové zistenia a z nich vyplývajúce závery však súd prvej inštancie nevykonal, a uvedené v rámci civilného procesu nemožno odstrániť bez doplnenia dokazovania, ktoré presahuje rámec odvolacieho konania, odvolacím súdom.

44. Súd prvej inštancie v ďalšom konaní posúdi, či predmetom žaloby je „len“ požiadavka náhrady ujmy žalobcu za to, že hodiny služobnej pohotovosti mu neboli zarátavané do pracovného času, alebo či v dôsledku porušenia článku 6 písm. b) smernice žalobca požaduje odškodnenie za to, že bol v službe v rámci rozvrhnutia pracovného času viac, ako to je prípustné. Podľa výsledku tohto posúdenia bude skúmať, či došlo k prekročeniu limitu maximálneho pracovného času v rámci čl. 6 písm. b) smernice podľa referenčných období stanovených v § 86 ods. 1, veta druhá zák. č. 315/2001 Z. z.. Vo vzťahu k tomu má žalobca bremeno tvrdenia a dôkaznú povinnosť. Podľa výsledku dokazovania súd rozhodne a náležite svoje rozhodnutie zdôvodní v súlade s právnym názorom odvolacieho súdu podľa § 391 ods. 2 CSP, tak aby zodpovedalo intenciám § 220 ods. 2 CSP.

45. Odvolaciemu súdu je známa skoršia rozhodovacia činnosť Krajského súdu v Banskej Bystrici v obdobných sporoch. Článok 2 CSP však v zásade nebráni účelu rozvíjania judikatúry, ak konajúci súd v analogických veciach z hľadiska interpretácie a výkladu práva prijal rozdielne právne závery. Uvedenému zodpovedá aj nahliadanie na princíp právnej istoty z pohľadu najvyššieho súdu, ktorý sa vyjadril, že naplnenie princípu právnej istoty nemožno stotožňovať s právom na jednotnú judikatúru, ktorá sa pochopiteľne môže vyvíjať s cieľom flexibilne reagovať na spoločenský vývoj a doposiaľ „neobjavené“ argumenty. Odklon od judikatúry sa stáva problematickým až v momente, ak k nemu dochádza bez poskytnutia dostatočných dôvodov (sp. zn. 6Cdo/13/2023 zo dňa 29. októbra 2024). Takýto odklon možno aprobovať (čl. 2 ods. 3 CSP) vo všeobecnosti len na výskyte skutkových alebo právnych osobitosti prípadu.

46. O právnych osobitostiach vecí možno uvažovať najmä v rovine zmeny relevantnej judikatúry, rozhodnej právnej úpravy, prípadne v rovine výskytu doposiaľ „neobjaveného - neriešeného“ argumentu. Predchádzajúca rozhodovacia prax Krajského súdu v Banskej Bystrici bola relevantným spôsobom determinovaná aj rozsahom produkovaných odvolacích námietok odvolateľa. Tie však z hľadiska množstva obdobných sporov, v nich použitých argumentov a na to nadväzujúcich odôvodnení súdov prvej inštancie, boli odvolacím súdom prehodnotené už v uznesení sp. zn. 14Co/13/2025 zo dňa 27.05.2025, ako aj ďalších uzneseniach sp. zn. 17Co/126/2024, 17Co/120/2024, 16Co/28/2024, 16Co/25/2024, 16Co/48/2024, 16Co/30/2024. Najmä, pokiaľ „prehodnotenie“ doterajšieho právneho posúdenia neznamená úplný obrat z hľadiska úspechu strán v spore.

47. Zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu tak precizuje, za akých okolností je základ nároku žalobcu daný, ale ho tým nepopiera. S ďalšími námietkami žalovaného uvedenými v odvolaní sa odvolací súd nezaoberal, nakoľko pre rozhodnutie v intenciách zabezpečenia práva na spravodlivý súdny proces sa jedná o argumenty, ktoré nemajú pre spravodlivé rozhodnutie v predmetnej veci už rozhodujúci význam (m. m. III. ÚS 314/2018).

48. Ako závislý zrušil odvolací súd aj výrok súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania. Výrok súdu prvej inštancie (výrok II.), ktorý nebol odvolaním napadnutý, zostáva podľa nedotknutý.

49. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t. j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Dovolateľ, ktorý je fyzickou osobou a v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôže využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv, sa môže so žiadosťou o poskytnutie právnej

pomoci obrátiť na Centrum právnej pomoci podľa podmienok upravených v zákone č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi.

Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci. O predbežnom poskytnutí právnej pomoci centrum rozhodne bez zbytočného odkladu ešte pred rozhodnutím o nároku na poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi).